

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้
ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี

Guidelines for Developing Academic Leadership in the Digital Era of Educational
Administrators Under Phuthani Group Provincial Office of Learning
Encouragement

1. สุรีย์พงษ์ มั่นจิต*, 2. วานิช ประเสริฐพร

1. Sureephong Monjit, 2. Vanich Prasertphorn

สังกัด: 1., 2. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Affiliation: 1., 2. Education Administration, Northeastern University

* Author E-mail: sureepong13@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และ ความต้องการ
จำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทาง
วิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นวิธีการวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหาร
สถานศึกษาและครู จำนวน 349 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ
ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบน แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ และถอดบทเรียนสัมภาษณ์ โดยเทคนิค
การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา และ ประเมินโดยใช้ค่าพิสัยควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม
และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือด้านการพัฒนานักเรียน ด้านการพัฒนาครู ด้านการ
พัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาครู ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม
และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนานักเรียน ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธ
กิจของสถานศึกษา และด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ความสำคัญของความ
ต้องการจำเป็น โดยภาพรวมพบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เท่ากับ 0.27

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 6
ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา 2) ด้านการบริหารจัดการ
หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม 4) ด้านการพัฒนาครู 5)
ด้านการพัฒนานักเรียน 6) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

คำสำคัญ: 1. แนวทางการพัฒนา; 2. ภาวะผู้นำทางวิชาการ; 3. ยุคดิจิทัล; 4. ผู้บริหารสถานศึกษา;
5. สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้

ABSTRACT

This research aims to 1) study the current state, desired state, and needs of academic leadership in the digital age among school administrators, and 2) propose guidelines for developing academic leadership in the digital age among school administrators. A mixed-methods research approach was used. The sample consisted of 349 school administrators and teachers. The instruments used included questionnaires, frequency distribution, percentages, means, and standard deviations, interviews with administrators demonstrating best practices, and transcription of interviews using descriptive content analysis and quartile range analysis.

The research findings revealed that:

1. The current state, overall, is at a high level. The aspect with the highest mean score is supervision, monitoring, and evaluation of teaching and learning management, followed by student development, teacher development, and the development of learning materials and innovations. The desired state, overall, is at the highest level. When considering each aspect individually, the development of learning materials and innovations is the highest, followed by teacher development, supervision, monitoring, and evaluation of teaching and learning management, student development, the setting of the school's vision, goals, and mission, and curriculum and teaching and learning management. The importance of the needs, overall, was found that the needs assessment index is 0.27.

2. The guidelines for developing academic leadership in the digital age for school administrators consist of 6 areas: 1) Defining the school's vision, goals, and mission; 2) Curriculum management and teaching management; 3) Development of learning materials and innovations; 4) Teacher development; 5) Student development; and 6) Supervision, monitoring, and evaluation of teaching management.

Keywords: 1. Guidelines for Developing; 2. Academic Leadership; 3. Digital Era; 4. Educational Administrators; 5. Provincial Office of Learning Encouragement

บทนำ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นองค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน มีความจำเป็นต้องศึกษาถึงสภาพทั่วไปในด้านทักษะของครู ผู้บริหารหรือผู้นำองค์กร จึงต้องทำหน้าที่ ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของครูหรือบุคลากรในหน่วยงานของตน การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสภาพแวดล้อมที่ประเทศต่าง ๆ และระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียน สังคมและตลาดแรงงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งผู้กำหนดนโยบายและบุคลากรด้านการศึกษาของไทยที่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับในฐานะผู้มีอำนาจขององค์กรจะต้องตัดสินใจดำเนินการให้แผนยุทธศาสตร์และภารกิจของสถานศึกษาที่ตนรับผิดชอบ มีการสร้างคุณภาพสำหรับอนาคตบนพื้นฐานของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และติดตามกำกับดูแลให้มีการดำเนินงานอย่า

จริงจังก่เพื่อการบรรลุเป้าประสงค์ทางการศึกษาสามารถยกระดับศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดทักษะ และการเรียนรู้ที่ทันต่อยุคสมัยของเทคโนโลยีและการการเปลี่ยนแปลง

ภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นศิลปะและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อนำผู้ร่วมงาน คือ ครูให้ความร่วมมือปฏิบัติงานไปสู่ความมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงการใส่ใจกับสภาพอื่น ๆ ขององค์การ เช่น วัฒนธรรมของเขตพื้นที่การศึกษา การนิยามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา การจัดทำพันธกิจของสถานศึกษา การจัดทำเป้าหมายโดยรวมของสถานศึกษา การบริหารจัดการเรียนการสอนและการส่งเสริมบรรยากาศของสถานศึกษา การจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้การนิเทศและประเมินครู การประสานงานโครงการ การพัฒนาบุคลากร และการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียน และชุมชน (ไชยา ภาวะบุตร, 2565) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาถือว่ามีค่าสำคัญมากในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการศึกษาของประเทศให้มีคุณภาพ ดังที่ อภิสิทธิ์ วงษ์ประดิษฐ์ และคณะ (2565) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญในเรื่องวิชาการก็เท่ากับว่าการจัดการศึกษาย่อมล้มเหลวและไปไม่ถึงจุดหมายที่ตั้งไว้ วิชา ตรีวัตร และคณะ (2564) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ไม่ว่าจะสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องโดยตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น การที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ พัฒนาครูและผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่เหมาะสมกับโลกยุคดิจิทัล อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีและต้อง ดำเนินการพัฒนาอย่างเร่งด่วนภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการ ในสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่จากการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นประเด็นสำคัญในปัจจุบัน การรับรู้ข่าวสารเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ ทำให้เกิดการรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้อย่างรวดเร็ว ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล ใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ และนำมาเสริมสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิด ปรับวิธีการจัดการเรียนรู้ กระบวนการจัดการศึกษาควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาสร้างพลังในการเรียนรู้ของผู้เรียน และนำมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันนั้นจะต้องมีลักษณะของการเป็นผู้นำที่สามารถเชื่อมโยงและนำเทคโนโลยีไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาได้ทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้ของครู และด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาของผู้บริหารรวมถึงต้องมีการส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง (กนิษฐิกา พรหมวาทย์, 2566) สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้มีหน้าที่จัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ รวมถึงส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน คำนึงถึงความหลากหลายและความต้องการของผู้เรียนเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย มีโอกาสเรียนรู้และเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ (พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้, 2566)

จากความสำคัญดังกล่าวการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงมีสนใจศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี เพื่อเป็นการเพิ่มสมรรถนะ

หน่วยงานในการให้บริการการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับยุคสมัยปัจจุบันที่มีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง การนำนโยบายสู่การปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางนำไปใช้ในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาและเครือข่ายในการจัดการศึกษาให้สามารถพัฒนาทักษะของผู้เรียนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในยุคดิจิทัลต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพาน
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม (Mix Method) ซึ่งจะได้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และ ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี้ โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) มาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์วรรณกรรม เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี้ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

1.2 ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี้ เป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

2. ระยะที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี้ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ มาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา Best Practices เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อดำเนินการสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี้ จำนวน 3 แห่ง คือ 1) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู 2) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี 3) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย โดยสถานศึกษาดังกล่าวมีผลสัมฤทธิ์การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านการศึกษานอกโรงเรียน (N-net) ผ่านค่าเป้าหมายขั้นสูงของระดับประเทศ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมเป็นผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 2 คน จาก 3 สถานศึกษา รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 6 คน

2.2 ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี้ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

2.3 ขั้นตอนที่ 3 สรุปร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี

2.4 ขั้นตอนที่ 4 ประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี

2.5 ขั้นตอนที่ 5 นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี

1.1 สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการพัฒนานักเรียน 3) ด้านการพัฒนาครู 4) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม 5) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา 6) และด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

1.2 สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม 2) ด้านการพัฒนาครู 3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนด้าน 4) การพัฒนานักเรียน 5) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา 6) และด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

1.3 ความสำคัญของความต้องการจำเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย และเมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้ 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา 2) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม 4) ด้านการพัฒนาครู 5) ด้านการพัฒนานักเรียน 6) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

2. ศึกษาการสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี ได้ผลการสร้างแนวทางโดยจำแนกตามองค์ประกอบได้แนวทางการบริหารทั้งหมด 6 ด้าน 25 ข้อ ได้ดังนี้

2.1. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา พบว่า มีแนวทางดำเนินการบริหาร ดังนี้ 1) จะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนเพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ 2) สามารถกำหนดแผนกลยุทธ์โดยพิจารณาความเหมาะสม และนำไปปฏิบัติได้

จริงเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและเกิดความเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ 3) สามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสอุปสรรค (SWOT) นำไปปฏิบัติได้จริงทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 4) ควรมีการประเมินแผนกลยุทธ์ตามความเหมาะสม และวางแผนกระบวนการปฏิบัติงาน สู่ผลสำเร็จของสถานศึกษา

2.2. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีแนวทางดำเนินการบริหาร ดังนี้ 1) มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานและดัชนีชี้วัดความสำเร็จของแต่ละกลุ่มสาระไว้อย่างชัดเจน และนำหลักสูตรไปใช้เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ 2) มีการสื่อสารจัดประชุมสร้างความเข้าใจแก่ครูผู้สอนในเรื่องจุดมุ่งหมายและโครงสร้างของหลักสูตร 3) จัดทำ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาที่เน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างต่อเนื่อง 4) ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำหรือจัดทำเอกสารและสื่อประกอบการเรียนการสอนที่ทันสมัย 5) มีการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน

2.3. ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม พบว่า มีแนวทางดำเนินการบริหาร ดังนี้ 1) เสริมสร้างความเข้าใจให้ครูและผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญในการใช้สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน 2) จัดทำแผนรองรับและสนับสนุนงบประมาณสำหรับอุปกรณ์ในการสร้างสื่อ นวัตกรรมที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน 3) ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้สร้างความหลากหลายด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน 4) ส่งเสริมให้ครูออกแบบสื่อการเรียนรู้ใหม่ๆในการจัดการเรียนการสอนและผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการสร้างสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน

2.4. ด้านการพัฒนาครู พบว่า มีแนวทางดำเนินการบริหาร ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาทักษะ ความรู้ ภายในสถานศึกษาและ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสามารถระหว่างและมีการมอบหมายหน้าที่งานตามความเหมาะสม 2) เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และนำข้อคิดเห็นไปปฏิบัติเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา 3) ส่งเสริมความก้าวหน้าให้กับบุคลากรตามมาตรฐานการเลื่อนและการขอมีวิทยฐานะตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 4) ส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย ความปลอดภัยให้กับบุคลากรให้เหมาะสมเอื้อต่อการปฏิบัติงาน

2.5. ด้านการพัฒนานักเรียน พบว่า มีแนวทางดำเนินการบริหาร ดังนี้ 1) กำหนดให้จัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อทราบถึงสภาพปัญหาของนักเรียนและดูแลช่วยเหลือตามระบบได้อย่างต่อเนื่อง 2) มีการสำรวจความต้องการ รับฟังความคิดเห็น และประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในการบริหารจัดการสถานศึกษา 3) เสริมสร้างความผูกพัน และสร้างวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรักและศรัทธาในสถานศึกษา 4) มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน

2.6. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีแนวทางดำเนินการบริหาร ดังนี้ 1) เลือกรายงานสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมมีการการวัดผลวิเคราะห์และการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบสามารถตรวจสอบข้อมูลสารสนเทศที่ได้ 2) มีการนำผลการประเมินไปใช้ในวางแผนปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง 3) ตรวจสอบติดตามสรุป และรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและเผยแพร่ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 4) บันทึกการนิเทศและสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและให้คำแนะนำและช่วยเหลือครูผู้สอนในการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

การศึกษาประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี พบว่า ได้แนวทางการบริหารทั้งหมด 6 ด้าน 25 ข้อ ซึ่งการพัฒนาแนวทางการบริหาร ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี พบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ของแนวทางโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี

1.1 สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้ดังนี้ 1) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการพัฒนานักเรียน 3) ด้านการพัฒนาครู 4) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม 5) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา 6) และด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

1.2 สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ได้ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม 2) ด้านการพัฒนาครู 3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนด้าน 4) การพัฒนาการเรียน 5) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา 6) และด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

1.3 ความต้องการจำเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี มีองค์ประกอบ 6 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา 2) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม 4) ด้านการพัฒนาครู 5) ด้านการพัฒนาการเรียน 6) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี มีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา และวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนเพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ มีแผนกลยุทธ์โดยพิจารณาความเหมาะสม และนำไปปฏิบัติได้จริง เกิดความเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ยังมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสอุปสรรค (SWOT) ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาวางแผนกระบวนการปฏิบัติงานสู่ผลสำเร็จของสถานศึกษา มีการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่กำหนดสาระการเรียนรู้ ได้ตามมาตรฐานและดัชนีชี้วัดความสำเร็จของแต่ละกลุ่มสาระไว้อย่างชัดเจน และนำหลักสูตรไปใช้เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดประชุม สร้างความเข้าใจแก่ครูผู้สอนในเรื่องจุดมุ่งหมายและโครงสร้างของหลักสูตร พร้อมทั้งปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาที่เน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอนที่ทันสมัย อีกทั้งยังสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ทั้งในและ

นอกห้องเรียน ด้วยการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม เสริมสร้างความเข้าใจให้ครูและนักเรียนตระหนักถึงความสำคัญในการใช้สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน และยังมีแผนรองรับสนับสนุนงบประมาณสำหรับอุปกรณ์ในการสร้างสื่อนวัตกรรมที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงส่งเสริมให้ครูออกแบบสื่อการเรียนรู้ใหม่ๆในการจัดการเรียนการสอนและนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการสร้างสื่อนวัตกรรม การเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน เพื่อการพัฒนาครูให้เกิดทักษะ ความรู้ พร้อมทั้งสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำข้อคิดเห็นไปปฏิบัติเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา ให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าของครูตามมาตรฐานการเลื่อนและการขอมีวิทยฐานะตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา อีกทั้งส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย ความปลอดภัยให้กับบุคลากรให้เหมาะสมเอื้อต่อการปฏิบัติงาน อีกทั้งการพัฒนานักเรียนยังกำหนดให้จัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อทราบถึงสภาพปัญหาของนักเรียนและดูแลช่วยเหลือตามระบบได้อย่างต่อเนื่อง มีการรับฟังความคิดเห็น และประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในการบริหารจัดการสถานศึกษา เสริมสร้างความผูกพัน และสร้างวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรักและศรัทธาในสถานศึกษาด้วยการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน และยังมีการตรวจนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน เลือกลงข้อมูลสารสนเทศในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมมีการการวัดผล วิเคราะห์และการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบสามารถตรวจสอบข้อมูลสารสนเทศที่ได้ มีการนำผลการประเมินไปใช้ในวางแผนปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีการตรวจติดตามสรุปและรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและเผยแพร่ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และยังนำผลบันทึกการนิเทศมาสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและให้คำแนะนำและช่วยเหลือครูผู้สอนในการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขสอดคล้องกับ พื้พฒน์พงษ์ วิเศษ (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เสนอแนวคิดองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) กาวีสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ การเรียนรู้ 2) การบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) การพัฒนาคุณภาพนักเรียน 4) การพัฒนาคุณภาพครู 5) การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ อัศนีย์ สุกิจใจ (2562) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีดังนี้ 1) การบริหารจัดการหลักสูตร 2) การจัดการเรียนรู้ 3) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ 4) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 5) การวัดประเมินผลและวิจัย 6) การนิเทศการศึกษา 7) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน ทิพย์วรรณ กุลนิตย์ (2560) ได้กำหนดองค์ประกอบเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ 6 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) การวัด ประเมินผล และดำเนินการ เทียบโอนผลการเรียน 3) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษา 4) การนิเทศการศึกษา 5) การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยี 6) การมีวิสัยทัศน์

2. ผลการศึกษาการสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี

ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการส่งเคราะห์องค์ประกอบศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารที่มีวิสัยปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 6 ท่าน ถอดบทการสัมภาษณ์ โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา เพื่อร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการ

เรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี ประเมินโดยใช้ค่าพิสัย ควอไทล์ ด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่านได้ องค์ประกอบของแนวทางการบริหารทั้งหมด 6 ด้าน คือ

2.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา คือ 1) จะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนเพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ 2) สามารถกำหนดแผนกลยุทธ์โดยพิจารณาความเหมาะสม และนำไปปฏิบัติได้จริงเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและเกิดความเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ 3) สามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT) นำไปปฏิบัติได้จริงทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 4) ควรมีการประเมินแผนกลยุทธ์ตามความเหมาะสม และวางแผนกระบวนการปฏิบัติงาน สู่ผลสำเร็จของสถานศึกษา

2.2 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน คือ 1) มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานและดัชนีชี้วัดความสำเร็จของแต่ละกลุ่มสาระไว้อย่างชัดเจน และนำหลักสูตรไปใช้เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ 2) มีการสื่อสารจัดประชุม สร้างความเข้าใจแก่ครูผู้สอนในเรื่องจุดมุ่งหมายและโครงสร้างของหลักสูตร 3) จัดทำ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาที่เน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างต่อเนื่อง 4) ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำหรือจัดหาเอกสารและสื่อประกอบการเรียนการสอนที่ทันสมัย 5) มีการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน

2.3 ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม คือ 1) เสริมสร้างความเข้าใจให้ครูและผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญในการใช้สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน 2) จัดทำแผนรองรับและสนับสนุนงบประมาณสำหรับอุปกรณ์ในการสร้างสื่อ นวัตกรรมที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน 3) ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้สร้างความหลากหลายด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาสร้างสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน 4) ส่งเสริมให้ครูออกแบบสื่อการเรียนรู้ใหม่ๆ ในการจัดการเรียนการสอนและผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการสร้างสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน

2.4 ด้านการพัฒนาครู คือ 1) ส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาทักษะ ความรู้ ภายในสถานศึกษา และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสามารถระหว่างและมีการมอบหมายหน้า ที่งานตามความเหมาะสม 2) เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และนำข้อคิดเห็นไปปฏิบัติเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา 3) ส่งเสริมความก้าวหน้าให้กับบุคลากรตามมาตรฐานการเลื่อนและการขอมีวิทยฐานะตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 4) ส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย ความปลอดภัยให้กับบุคลากรให้เหมาะสมเอื้อต่อการปฏิบัติงาน

2.5 ด้านการพัฒนานักเรียน คือ 1) กำหนดให้จัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อทราบถึงสภาพปัญหาของนักเรียนและดูแลช่วยเหลือตามระบบได้อย่างต่อเนื่อง 2) มีการสำรวจความต้องการ รับฟังความคิดเห็น และประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในการบริหารจัดการสถานศึกษา 3) เสริมสร้างความผูกพัน และสร้างวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรักและศรัทธาในสถานศึกษา 4) มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน

2.6 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน คือ 1) เลือกข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมมีการการวัดผล วิเคราะห์และการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบสามารถตรวจสอบข้อมูลสารสนเทศที่ได้ 2) มีการนำผลการประเมินไปใช้ในวางแผนปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง 3) ตรวจสอบติดตามสรุปและรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และเผยแพร่ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 4) บันทึกการนิเทศและสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและให้คำแนะนำและช่วยเหลือครูผู้สอนในการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี ได้องค์ประกอบ ทั้งสิ้น 6 ด้าน 25 ข้อ เป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมและผู้บริหารในกลุ่มจังหวัดภูพานี สามารถนำไปพัฒนาและปรับใช้กับองค์กร เพราะยุคศตวรรษใหม่ หรือยุคไร้พรมแดนสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาคือต้องปรับให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและด้านนวัตกรรมการสื่อสารที่ทันสมัยต่อไป

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี ได้องค์ประกอบของแนวทางการบริหารทั้งหมด 6 ด้าน คือ

1. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา คือ

1.1 กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนเพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษา บรรลุวัตถุประสงค์

1.2 กำหนดแผนกลยุทธ์โดยพิจารณาความเหมาะสม และนำไปปฏิบัติได้จริงเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและเกิดความเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ

1.3 วิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสอุปสรรค (SWOT) นำไปปฏิบัติได้จริงทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

1.4 การประเมินแผนกลยุทธ์ตามความเหมาะสม และวางแผนกระบวนการปฏิบัติงาน สู่ผลสำเร็จของสถานศึกษา

2. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน คือ

2.1 กำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานและดัชนีชี้วัดความสำเร็จของแต่ละกลุ่มสาระไว้อย่างชัดเจน และนำหลักสูตรไปใช้เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 การสื่อสารจัดประชุม สร้างความเข้าใจแก่ครูผู้สอนในเรื่องจุดมุ่งหมายและโครงสร้างของหลักสูตร

2.3 จัดทำปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาที่เน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างต่อเนื่อง

2.4 ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำหรือจัดหาเอกสารและสื่อประกอบการเรียนการสอนที่

2.5 มีการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน

3. ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม คือ

3.1 เสริมสร้างความเข้าใจให้ครูและผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญในการใช้สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน

3.2 จัดทำแผนรองรับและสนับสนุนงบประมาณสำหรับอุปกรณ์ในการสร้างสื่อ นวัตกรรมที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน

3.3 ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้สร้างความหลากหลายด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน

3.4 ส่งเสริมให้ครูออกแบบสื่อการเรียนรู้ใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอนและผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการสร้างสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน

4. ด้านการพัฒนาครู คือ

- 4.1 ส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาทักษะ ความรู้ ภายในสถานศึกษาและ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความสามารถระหว่างและมีการมอบหมายหน้าที่งานตามความเหมาะสม
- 4.2 เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และนำข้อคิดเห็น ไปปฏิบัติเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา
- 4.3 ส่งเสริมความก้าวหน้าให้กับบุคลากรตามมาตรฐานการเลื่อนและการขอมีวิทยฐานะตาม หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 4.4 ส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย ความปลอดภัยให้กับบุคลากรให้เหมาะสมเอื้อต่อการปฏิบัติงาน
5. ด้านการพัฒนานักเรียน คือ
 - 5.1 กำหนดให้จัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อทราบถึงสภาพ ปัญหาของนักเรียนและดูแลช่วยเหลือตามระบบได้อย่างต่อเนื่อง
 - 5.2 สำรวจความต้องการ รับฟังความคิดเห็น และประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในการบริหารจัดการสถานศึกษา
 - 5.3 เสริมสร้างความผูกพัน และสร้างวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรักและศรัทธาในสถานศึกษา
 - 5.4 จัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน
6. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน คือ
 - 6.1 เลือกใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมมีการการวัดผล วิเคราะห์และ การจัดการความรู้อย่างเป็นระบบสามารถตรวจสอบข้อมูลสารสนเทศที่ได้
 - 6.2 มีการนำผลการประเมินไปใช้ในวางแผนปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน อย่างต่อเนื่อง
 - 6.3 ตรวจสอบติดตามสรุปและรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและเผยแพร่ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
 - 6.4 บันทึกการนิเทศและสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและให้คำแนะนำและ ช่วยเหลือครูผู้สอนในการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพาน

รูปภาพที่ 1 องค์ความรู้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพาน

สรุป

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพาน” ผลการวิจัยพบว่า

สภาพปัจจุบัน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือด้านการพัฒนานักเรียน ด้านการพัฒนาครู ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้นวัตกรรม ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา และด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้นวัตกรรม รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาครู ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนานักเรียน ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา และด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ความสำคัญของความต้องการจำเป็น

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพาน ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา 2) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้นวัตกรรม 4) ด้านการพัฒนาครู 5) ด้านการพัฒนานักเรียน 6) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เพื่อให้สามารถนำข้อเสนอแนะจากงานวิจัยไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ องค์ประกอบที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาในบริบทที่แตกต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทดลองใช้กับสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาระดับจังหวัด ในกลุ่มจังหวัดภูพาน เพื่อสามารถนำมาพัฒนาในหน่วยงาน สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

2.2 สารสนเทศจากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปเป็นพื้นฐานการวิจัยในรูปแบบอื่นได้เช่น การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางด้านอื่น สำหรับในยุคดิจิทัลของผู้บริหารการศึกษาเชิงกรณี การศึกษาเชิงสาเหตุ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐิกา พรหมวาทย์. (2566). *ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มยกกระบัตร อำเภอสามเงา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยพะเยา]. University of Phayao Digital Collections. <https://updc.up.ac.th/handle/123456789/670>
- ไชยา ภาวะบุตร. (2565). *หลัก ทฤษฎี และปฏิบัติการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ทิพย์วรรณ กุลนิตย์. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌิมศึกษา เขต 26* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้. (2566, 19 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 140 ตอนที่ 20ก. หน้า 60-72.
- พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=58421229228
- รวิภา ศรีวัตร, สุชาติ บางวิเศษ, สุขุม พรหมเมืองคุณ. (2564). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2*. *วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์*, 7(2), 39-51. <https://ojs.mbu.ac.th/index.php/jslc/article/view/1794>
- อภิสิทธิ์ วงษ์ประดิษฐ์, อานนท์ เมธีวรฉัตร, และวินัย ทองมัน. (2565). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1*. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(4), 197-210. <https://doi.org/10.14456/jra.2022.95>
- อัศนีย์ สุกใจใจ, ประเทือง ภูมิภักทราคม, และวิรัช จงอยู่สุข. (2562). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์*. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 7(2), 195-214. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jgsnsbc-journal/article/view/239933>